



**T.C.**  
**TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU**  
**1.DAİRE KARARI**

Başvuru Numarası : 2021/676  
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2023/32  
Karar Numarası : 2023/153  
Başvuran : Ö.K.  
Başvuran Vekili : --  
Adres :  
Muhatap Kurum/Kişi : Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü  
Muhatap Adres : --

### **I. BAŞVURUNUN KONUSU**

1. COVID-19 salgınının başlaması ile ceza infaz kurumunda eğitsel, sosyal, sportif faaliyetler ile açık ve kapalı görüşlerin yapılmadığı iddiasına ilişkindir.

### **II. İNCELEME SÜRECİ**

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda, başvuran özetle:

a. COVID-19 salgınının ortaya çıktığı Mart 2020 tarihinden itibaren aile görüşlerinin yapılmadığını,

b. Acil ihtiyaçlar dışında eğitsel, sosyal, sportif gibi tüm faaliyetlerin iptal edildiğini ve koğuşların kalabalık olduğunu iddia etmekte,

c. Açık ve kapalı görüşlerin sürelerinin güncellenerek yapılmasını talep etmektedir.

3. Muhatap Seydişehir T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü 04.02.2022 tarihli yazılı görüşünde özetle:

a. Salgın döneminde başvuranın Kurum kütüphanesinden ve Seydişehir İlçe Halk Kütüphanesinden faydalandığını, 2020 yılı içerisinde Kurum kütüphanesinden 17 adet kitap, Seydişehir İlçe Halk Kütüphanesinden 18 adet kitap ve ailesi tarafından gönderilen 3 adet kitabın mahpusun talebi doğrultusunda kendisine teslim edilmiş olduğunu, mahpusun 2020-2021 tarihlerinde Anadolu Üniversitesi'ndeki kayıtlarının yenilendiğini ve sınavlarına katılım göstererek mezun olduğunu, 2020 yılı içerisinde 7 kez spor faaliyetlerine katıldığını, 2021 yılında mahpusun dâhil edildiği bazı faaliyetlere katılmadığını,

b. Psiko-sosyal servis kapsamında 2020 yılı içerisinde suç ayrımı gözetilmeksizin 539 mahpusa bireysel çalışma yapıldığını, başvuranın 2020-2021 yılları içerisinde bu tür bir çalışmaya katılma yönünde müracaatının olmadığını, kendi talebi olmaksızın bir kez 2020 yılında görüşmeye çağrıldığını,

c. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün COVID-19 pandemi tedbirleri uygulamaları hakkındaki talimatlar doğrultusunda manevi destek birimi ve eğitimsel faaliyetlerden tüm mahpusların merkezi sistem kullanarak faydalandıklarını,

ç. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün mahpusların ziyaret haklarının nasıl yapılacağını bildirdiği yazısına istinaden hiçbir mahpusun ayırım veya mağduriyete uğramadığını,

d. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazısına istinaden hastane, mahkeme veya sevk gibi nedenlerden dolayı Kurum dışına çıkan ve Kuruma yeni gelen mahpusların 14 günlük karantina süresine

tabii tutulduğunu, PCR testlerinin negatif çıkması sonucunda mahpusların suç grubuna uygun odalara verildiklerini, 14 günlük karantina sürelerinin uygulandığı oda sayısının artması sonucu belirli aralıklarla riskli olmayan odaların mahpus mevcudunun arttırılmak zorunda kaldığını, bu durumun suç ayırımı gözetilmeksizin tüm mahpuslar için uygulandığını, mevcutlar konusunda belirlenen sayı sınırının üzerine çıkılmadığını,

e. Mahpusların dış kantin veya bu yöndeki taleplerinin karşılanması yönünde herhangi bir gecikme, bekletilme veya iptalin söz konusu olmadığını, salgın kuralları çerçevesinde ilgili malzeme veya ürünlerin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazısına istinaden 24 saat bekletilerek ihtiyaçlarının karşılandığını,

f. Telefon görüşmesi, kapalı ve açık görüşlerin yapılması ve arttırılması hususunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün talimatları doğrultusunda uygulamalara devam edildiğini, ilgili konularda yeni bir düzenleme yapıldığı takdirde tüm mahpuslara bilgilendirme yapılarak yeni düzenlemeye geçileceğini belirtmektedir.

4. Başvurandan 17.03.2022 tarihinde alınan yazılı görüşte özetle:

a. Muhatabın cevabı rakamsal ifadeler içermediği için muğlak olduğunu,

b. Psiko-sosyal servis görüşmelerine katıldığı ifade edildiğini ancak bu duruma ilişkin kayıtların verilmeyeceğini,

c. 03.2020- 01.07.2022 tarihleri arasında eğitsel çalışma yapılmadığını, ilk olarak 04.08.2021 tarihinde spor salonunu kullanabildiklerini, dış kantinden 2021 yılı içerisinde 5 talebi olup birinin karşılandığını,

ç. Açık ve kapalı görüşlerde iki kişi sınırlaması uygulandığını, açık görüşler başlamadan önce kapalı görüşlerin 60 dk., Şubat 2022 tarihinden itibaren açık görüşlerin 30 dk. ve kapalı görüşlerin 45 dk. yapıldığını, ancak uzak mesafeden gelen aileler için bu sürelerin yetersiz olduğunu ifade ederek başvuru dilekçesindeki iddialarını yinelemektedir.

### III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumun; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

### IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine göre; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda başvuranın, salgın döneminde alınan tedbirler hakkındaki iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

8. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nin 3'üncü maddesi ve Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde AİHS'in 15'inci maddesinde benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (*AİHM, Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para. 95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.no: 24760/94, 28.10.1998, para. 93*).

9. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir.

Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. Genel Rapor, Hapsedilme, para.44*).

**10.** Başvuran, salgının ortaya çıktığı Mart ayından itibaren acil ihtiyaçlar dışında eğitsel, sosyal, sportif tüm faaliyetlerin iptal edildiğini iddia etmektedir. Tüm dünyayı etkisi altına alan salgının başlaması ile birlikte ceza infaz kurumlarında da birtakım tedbirlerin alınması gerekmiştir. Bu doğrultuda muhatap, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün "COVID-19 pandemi sürecinde tedbirler" konulu yazısına riayet edildiğini, mezkûr yazı çerçevesinde görüşlerin yapıldığını belirtmiştir.

**11.** Muhatap, başvuranın 2020 yılı içerisinde Kurum kütüphanesinden 17 adet kitap, Seydişehir İlçe Halk Kütüphanesinden 18 adet kitap, ailesi tarafından gönderilen 3 adet kitabı teslim almış olduğunu, 2020-2021 tarihlerinde Anadolu Üniversitesi kayıtlarının yenilediği ve sınavlara katılım göstererek mezun olduğunu, 2020 yılı içerisinde 7 kez spor faaliyetlerine katıldığını ve 2021 yılında başvuranın dâhil edildiği bazı faaliyetlere kendisinin katılmadığını bildirmiştir. Psiko-sosyal servis kapsamında 2020 yılı içerisinde 539 mahpusa bireysel çalışma yapıldığını, başvuranın 2020-2021 yılları içerisinde bu tür bir çalışmaya katılma yönünde müracaatının olmadığı ancak kendi talebi olmaksızın bir kez görüşmeye çağrıldığı belirtilmiştir.

**12.** Bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için minimum bir ağırlık derecesine ulaşmış olması gerekmektedir. Bu asgari eşiğin aşılmış olmadığı belirlenmesinde her olayın somut özellikleri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılır. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve manevi etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (*AYM, Tahir Canan, B.No: 2012/969, K.T:18.09.2013, para. 23*).

**13.** Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi (CPT), COVID-19 salgını bağlamında özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilere yönelik muameleyle ilişkin yayımladığı ilkeler bildirisinde; elzem olmayan faaliyetlerin askıya alınmasının meşru ve makul olmakla birlikte, salgın süresince alıkonulan kişilerin temel haklarına tam olarak saygı gösterilmesi gerektiğini ve yeterli kişisel hijyeni sürdürme (sıcak su ve sabuna erişim dâhil) ve günlük açık havaya erişim (en az bir saat) hakkından mahrum bırakılmamalarını ve ayrıca ziyaretler dâhil olmak üzere dış dünya ile iletişime ilişkin herhangi bir kısıtlamanın, alternatif iletişim araçlarına (örneğin telefon veya internet üzerinden sesli erişim gibi) erişimin artmasıyla telafi edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

**14.** COVID-19 salgınının sebebiyet verdiği yüksek ölüm oranları ve hastalığın yayılma hızı göz önünde bulundurulduğunda bahsi geçen tedbirlerin ceza infaz kurumlarında alınması makul görülebilecektir. Mahpuslar arasında hastalığın vuku bulması, mahpusların bulunduğu koşullara ve tüm ceza infaz kurumuna hastalığın yayılması anlamına gelebilecek olup son derece olumsuz sonuçlara yol açabilecektir. Bu nedenle eğitsel, sosyal, sportif faaliyetlerin ve diğer etkinliklerin sınırlandırılmasına yönelik tedbirlerin salgın süreci açısından makul tedbirler olduğu söylenebilecektir. Nitekim ilerleyen süreçte de tedbirlerin esnetilmesi aşamasına geçilmiştir.

**15.** Ceza infaz kurumlarında COVID-19 salgınının yayılımını engellemek amacıyla sosyal aktivitelerin ve spor faaliyetlerinin seyrekleştirilmesi şeklinde tedbirler hayata geçirilmiştir. Salgının tüm bireyler için yarattığı olumsuz etkiler mahpuslar üzerinde de tezahür etmiştir. Salgın harici dönemlerde faaliyetlerin sınırlandırılması ve seyrekleştirilmesi gibi tedbirler Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına ve CPT Standartlarına uygun olmasa da devletin, vatandaşları COVID-19 salgınına karşı koruma yükümlülüğünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu kapsamda eğitsel, sosyal, sportif gibi faaliyetlerin sınırlandırılması ve

başvuranın da görüş yazısında anlaşıldığı üzere ilerleyen süreçte tedbirlerin seyrekleştiği yönündeki açıklamaları dikkate alındığında söz konusu tedbirlerin başvuranın katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaşmadığı değerlendirilmektedir.

**16.** Başvuranın diğer bir iddiası salgının ortaya çıktığı tarihten itibaren aile görüşü yapamadığı iddiasıdır. Muhatap, salgın tedbirleri kapsamında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün mahpusların ziyaret haklarının nasıl yapılacağına bildirildiği yazısına istinaden görüşlerin yapıldığı belirtilmiştir. Başvuran görüş yazısında ise kapalı görüşlerin 60 dk. uygulandığını, Şubat 2022 tarihinden itibaren tedbirlerin esnetildiğini, açık görüşlerin 30 dk. ve kapalı görüşlerin 45 dk. olacak şekilde uygulandığını ifade etmektedir.

**17.** AİHM'in yerleşik içtihadı uyarınca, tutukluluk/hükümlülük, bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan diğer tüm tedbirler gibi, kişinin özel ve aile hayatına doğal sınırlamalar getirmektedir. Bununla birlikte, yetkililerin bir mahpusun yakın aile fertleriyle iletişimini sürdürmesini sağlamaları veya gerektiğinde bu konuda yardımcı olmaları, söz konusu mahpusun aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının önemli bir parçasıdır (*AİHM, Khoroshenko /Rusya, B.No:41418/04, K.T: 30.06.2015, para. 106*).

**18.** Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol'ün (OPCAT) denetim mekanizması olan İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (Subcommittee on the Prevention of Torture/ SPT) COVID-19 salgını kapsamında üye devletler tarafından alınması gereken önlemlere ilişkin tavsiyeler yayınlamıştır. Bu tavsiyeler arasında; sağlıkla ilişkili sebeplerle ziyaret usullerinin kısıtlandığı yerlerde, telefon, e-mail, video görüşmesi ve diğer uygun elektronik araçlar gibi araçlarla alıkonulanların aileleriyle ve dış dünya ile iletişim kurabilmesi için yeterli alternatif telafi edici yöntemlerin sağlanması, karantina alanlarının iç hareket özgürlüğüne ve bir dizi amaçlı faaliyete izin verecek yeterli büyüklükte ve yeterli olanaklara sahip olması, ailelerle ve arkadaşlarla uygun araçlarla iletişimin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılması da bulunmaktadır.

**19.** Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmıştır. Bu doğrultuda açık ve kapalı görüşlerin sınırlandırılmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen sınırlandırılmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı ve açık görüşler yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılmasını engellemek ve mahpusların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda açık ve kapalı görüşlerin sınırlandırılmasının başvuran açısından kötü muamele teşkil edebilecek asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir.

**20.** Sonuç olarak; ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirilmekle birlikte, yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında hak ihlaline varan bir uygulama bulunmadığı değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının "*ihlal edilmediği*" kanaatine varılmıştır.

## **V. KARAR**

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 15.02.2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

**e-imzalıdır**

Av. Harun MERTOĞLU  
Daire Başkanı

**e-imzalıdır**

Dilek ERTÜRK  
Üye

**e-imzalıdır**

Mehmet Emin GENÇ  
Üye

**e-imzalıdır**

Muhammet Ecevit CARTİ  
Üye

**e-imzalıdır**

Ünal SADE  
Üye